

KOMENTÁŘ: VYTOČTE SVÉHO UČITELE - NATOČTE JEHO REAKCI A VYHRAJETE FAJN LYŽÁK ZA 750 000. A ŘÍKEJME TOMU TŘEBA PRANK.

Kamil KOPECKÝ

Znáte slovo prank? Termínem prank označujeme žert, šprým, zpravidla situaci, ve které vybranou oběť něčím vytočíme, situaci zachytíme mobilním telefonem a nahrajeme na internet. Terčem pranků se stávají jednotlivci, ale také skupiny obětí, které se - zpravidla neúmyslně stávají oběťmi více či méně krutých žertíčků. Jedno z českých rádií se rozhodlo motivovat žáky základních a středních škol k tomu, aby natáčeli pranky zaměřené na své učtele a výsledná videa nahrávali na YouTube a sdíleli na Facebooku. A co za to? Možnost vyhrát "Fajn lyžák za 750 000".

Humor vs. kyberšikana

Humor je zcela jistě žádoucí, patří k životu, umožňuje nám překonávat životní překážky a motivuje nás, je prostě kořením života. Humor však má - jako každé jiné lidské jednání - své hranice.

V České republice najedeme desítky pranků, které jsou vtipné, mají výbornou pointu a nepodněcují nežádoucí formy agrese. Mezi vydařené pranky lze s úspěchem zařadit třeba prank [falešného Jima Carreyho](#), který se stal celebritou udílení Českého lva a který zinscenoval tým pořadu One Man Show (Stream.cz). Poselství tohoto pranku je jednoduché a jasné - lidé věří tom, čemu chtějí věřit. Situace s "pranky" učitelů je však zcela opačná.

Pranky zaměřené na učitele jsou v podstatě mírnou formou kyberšikany či kyberobtěžování - učitele natočíme v nějaké ponižující, zesměšňující či vyhocené situaci, zachytíme jeho reakci a výsledné video potom sdílíme, aby se na úkor učitele bavili další uživatelé internetu. V zásadě je jedno, zda učitel s natáčením pranku dopředu souhlasí (pak vlastně o žádný prank nejde), nebo nesouhlasí, jednoduše vznikne nahrávka, která reprezentuje určitou formu (vzorec) chování. Videá v prostředí internetu žijí vlastním životem - a jsou mimo kontrolu.

Mezi pranky zveřejněnými v rámci Fajn lyžáku nalezneme několik poměrně zdařilých kousků, které patří k běžným vtípkům, které žáci na učitele dělají. Nikomu neublíží, nikdo není poškozen. Ať už je to globus naplněný vodou, spící třída nebo auto omotané balicí fólií. Běžné vtípky. Nulová agrese. Nalezneme zde však také řadu videí, která jsou podle mého názoru těžce na hraně. Posudte sami.

Scéna: Žákyně v nestřeženém okamžiku nasypou učitelce do kávy uspávací prostředek. Učitelka usíná. Žáci ji vynesou před školu a probudí ji trubením na vuvuzelu. Všichni se učitelce smějí. Konec scény.

(Prank: Prášek na spaní do kávy učitelce...)

Scéna: Pro učitelku přijde do kabinetu žákyně s tím, že se kluci ve třídě poprali. Učitelka příběhne do třídy, vidí zkrvaveného žáka na zemi. Zavolá: co jste tady vyváděli?

Načež ji žáci polijí vodou a začnou se smát. Politá učitelka se na žáky směje. Konec scény.

<https://www.youtube.com/watch?v=EP9trOSXFRw>

Scéna: Učitelka jde po chodbě a uvidí dítě, ležící v tratolišti krve, kterému trčí ze zad nůž. V šoku přijde k dítěti, načež se z vedlejší místnosti vyřídí maskovaný klaun s motorovou pilou v ruce. Učitelka začne prchat, běží chodbou a zastaví ji až žáci, kteří na ni křičí PRANK. Konec scény.

<https://www.youtube.com/watch?v=-zzdg8-sfsc>

Scéna: Žáci přivolají do třídy učitelku, která zde nalezne žáka, ležícího u stolu, kterému z oka vytéká krev. Učitelka se rozběhne pro moc, načež jí žáci zastaví s tím, že jde o prank. Video končí výzvou, ať lidé lajkují konkrétní facebookovou stránku třídy, která prank připravila. Konec scény.

<https://www.youtube.com/watch?v=8Q7mMnQjYw>

Scéna: Bruslení. Žáci přivolají učitelku k žákovi, který leží na ledě v tratolišti krvi. Učitelka žáka odvede na lavičku prozkoumat zranění žáka. Žák se směje na učitelku, která jeho podvod odhalila, a komentuje situaci: vtipný, že? Konec.

<https://www.youtube.com/watch?v=BxiG6cofHAU>

Scéna: Žák ve třídě zastřelí spolužačku za to, že mu byla nevěrná. Rozběhne se k oknu a vyskočí z něj. Učitelka s dětmi vyběhne ze školy, třese s ležícím zakrváceným žákem, který vykřikne prank. Konec.

<https://www.youtube.com/watch?v=34-Ep6lgpU0>

Scéna: Učitelka je zavolaná k dívce, ležící v tratolišti krve. Načež se proti ní vyřídí namaskované dítě se sekáčkem na maso v ruce. Konec.

Rádio jako akcelerátor násilí a agrese

Jsem si docela jist, že bez kampaně jistého komerčního rádia by žáky nenapadlo masově vytvářet videa, která ponižují a urážejí učitele. V tomto případě však rádio přímo motivovalo jednotlivé soutěžící k tomu, aby si z učitelů dělali “vtípky” a ty poté rozšiřovali mezi učitele. A proč? Jednoznačně pro zvýšení poslechovatelnosti a získání nových příznivců v prostředí sociálních sítí.

Na facebookovém profilu rádia je k dispozici neuvěřitelná reakce na stížnost jedné z uživatelů na již zmíněnou kampaň. Snapshot vyjádření zveřejňuji bez osobních údajů zúčastněných a doporučuji zejména následující část argumentace:

Žijeme v nelehké době. Humor a nadsázku považujeme za dobrý prostředek k odreagování od skutečných problémů, se kterými se společnost musí vypořádat.

✓ Dobry den, vazena pani

Omluvte, prosim, absenci diakritiky. Odpovidam promptne z mobilniho telefonu.

Dekuji za Vasí reakci, presteze je negativni.

Soutez Fajn lyzak na Klinovci ma dva cile. Prvnim je skutecne jen a pouze pobavit. Druhim je obdarovat jednu tridu lyzarskym kursem v komunikovane vysí, coz je bezpochyby prinosne jak pro samotne zaky, jejich rodice tak pro skolu. Format nachytavek neni nicim novym. Naopak je velmi popularnim. Vysilaji jej temer uz nekolik desetileti jak TV, radia vsetne internetovych platform.

Vyznam slova prank je preci zert, chcete-li sprym. Nasim cilem neni nikoho urazet, nabadat k nerespektu a ponizovani.

Je na samotnych soutezicich, jakou formu nachytavky "pranku" zvolí. Z vetsiny doslych videi je navic zrejme, ze jde o zinscenovane situace, ze kterych lze jednoznacne dovozovat, ze vznikly za souhlasu a aktivni ucasti z rad ucitelu. I pri realnem pranku dochazi v ramci jeho realizace k prozrazeni predem pripravene situace. Tzn ze ucitel vi, ze byl vystaven nejakemu zertu. Protoze se ucast na lyzarskem kursu neobejde bez souhlasu ucitele a skoly, predpokladame, ze jsou ucitele navic informovani o zapojeni trid do teto souteze.

Zaverem mi dovolte obecnu polemiku. Zijeme v nelehke dobe. Humor a nadsazku povazujeme za dobry prostredek k odreagovani od skutecnych problemu, se kterymi se spolecnost musi voporadat.

Like · Reply · 👍 1 · December 2, 2015 at 10:01am

(Vyjádření organizátora soutěže na Facebooku)

Jinými slovy, útoky na učitele (ať již reálné nebo simulované) pravděpodobně nejsou skutečnými problémy.

Tenká červená linie

Před třemi lety probíhal v Britské Kolumbii v Kanadě výzkum zaměřený na kyberšikanu, do kterého se zapojilo více než 18 000 dětí ve věku 10-18 let. 95 % respondentů vnímalo kyberšikanu pouze jako vtip, který neměl oběti ublížit, pouze 5 % respondentů připustilo, že kyberšikana probíhala s úmyslem ublížit druhému člověku.

Žáci připustili, že v řadě případů se video, které bylo myšleno jako vtip, začalo šířit internetem zcela nekontrolovaně a začalo sbírat negativní lajky a komentáře od zcela neznámých osob, které komentovali situaci, aniž by věděli, s jakým záměrem, v jakém prostředí či s jakým cílem bylo vytvořeno.

Pevně doufám a věřím, že autoři videí nechtěli nikomu ublížit. A pevně doufám, že to tak zůstane.

Učitelé si sami pod sebou podřezávají větev. A dobrovolně!

Je jasné, že velké množství učitelů, kteří se do pranků zapojili, tak učinili zcela dobrovolně.

Rozumím, že chtěli dětem pomoci v soutěži vyhrát, zároveň však dali ostatním divákům signál, že natáčení videí ponižujících či vytáčejších učitele je normální, společensky tolerovatelné chování. A posunuli tak "normalitu" zase o kus dál.

Stejně tak vyslali prostřednictvím sociálních sítí a rádia signál, že se takto můžeme vůči učitelům chovat - že je můžeme strašit, děsit, šokovat a... aby byla legrace - polévat vodou.

Kyberšikanou dětí i učitelů se profesně zabývám již několik let, řešil jsem desítky případů, ve kterých žáci učitele natáčeli ve výuce, kdy inscenovali různé druhy scénářů a testovali si reakce učitelů, kdy mezi sebou sdíleli jejich emoční výbuchy, kdy vytvářeli falešné stránky a falešné profily učitelů na sociálních sítích. Zažil jsem i případy, kdy se učitel pokusil o sebevraždu, a určitě sami znáte případy, kdy učitel sebevraždu akcelerovanou kyberšikanou dokonal. A teď vidím, že **sami učitelé toto jednání zcela dobrovolně podporují... a proč? Aby ukázali žákům, jak moc jsou spolu kamarádi? Jak mají s žáky přátelské vztahy? Tímto způsobem?**

Sypání prášků na spaní do pití jako zábava?

Velkým problémem, který je s celou soutěží a zveřejněnými videi spojen, je **podporování závadných vzorců chování a nabádání k násilí**. Video, která jejich autoři - motivováni vidinou výhry lyžařského zájezdu vytvořili - vlastně normalizují útoky na učitele, říkají, je to v pořádku a je to normální, je vlastně zábava, že děti ve škole předstírají vážné zranění dítěte, že honí učitele po škole s motorovou pilou, že simulují úrazy, skoky z oken, podávání omamných látek apod. **A pro zasmání na závěr učitele polijeme vodou, to je přece zábava!**

Děti napodobují - imitace patří k základním prvkům tzv. sociálního učení. Děti napodobují zpravidla takové chování, pomocí kterého dosáhnout stejného či podobného cíle a uspokojení potřeb, jako má ten, koho napodobujeme. Jinými slovy - pokud dítě zjistí, že agrese u jiného vede ke chtěným výsledkům, tak bude agresivitu také používat, aby dosáhlo svých přání a výsledků. Nápodoba je vidět samozřejmě i v samotných videích - ta byla totiž zveřejňována průběžně a děti začaly automaticky přebírat situace zpracované a natočené jinými týmy studentů a žáků - vraždy, násilí, nehody, krev.

Když by se situace stala doopravdy, budeme se smát?

Neumím si představit, jak by asi učitel reagoval v situaci, kdyby se scény staly ve skutečnosti. Když by šel po chodbě a našel

zkrvavenou mrtvolu dítěte. Zcela jistě by ho to psychicky zasáhlo, možná i způsobilo psychický či fyzický kolaps. Nejsem si také jist, jak by v této situaci děti reagovali... a zda by např. učiteli dokázaly pomoci.

Je to podobné, jako když někdo ze srandy volá: pomóc, já se topím! Poprvé i podruhé pomoc přijde, ale potřetí... NE, je to přece prank. A co když není? A co kdyby se takový prank udělal třeba na lékaře, policistu? Také by to byla zábava, když se... vlastně nic nestalo?

3 příklady z mnoha aneb Pranky nekončí vždy dobře

To, že pranky nekončí vždy dobře, se pokusím demonstrovat na několika případech.

2 studenti (16 a 17 let) otrávil učiteli v rámci pranku pití, nalili mu do něj čistící roztok a učitel skončil v nemocnici. ([Zdroj](#))

Středoškolák otrávil učitele tak, že mu do kávy několik dní podával kapky do očí. Kapky obsahovaly tetrahydrozolin, který způsobuje řadu zdravotních komplikací, může vyvolat i kóma a různé záchvaty. ([Zdroj](#))

Jordan Morlan se při halloweenském pranku nešťastnou náhodou skutečně oběsil. ([Zdroj](#))

Slovo závěrem

Apeluji na všechny učitele, aby si skutečně dobře rozmysleli, jaké materiály - zejména jaké fotografie a videa, na kterých jsou zachyceni, umožní svým žákům v prostředí internetu rozšiřovat - sdílet, nahrávat... ale také upravovat a komentovat.

